

Editorial

Za hlavní téma jarního čísla *Theatralií* 2015, připraveného v Olomouci, jsme zvolili současnou divadelní kulturu Ostravy. Máme za to, že je třeba reflektovat skutečnost, že v tomto městě, v dřívějších letech pocítovaném širší veřejností jako teritoriálně „okrajovém“, a dokonce snad sociálně „outsiderovém“, se cosi podstatného změnilo. Už delší dobu je v kontextu českého divadla Ostrava chápána jako významné divadelní centrum, o zdejším divadelnictví se často mluví dokonce jako o svébytném fenoménu. Oslovili jsme řadu českých teatrologů a pokusili jsme se společně najít odpovědi na otázky, které jsou rok od roku zřetelnější: kdy a za jakých okolností se započal proces, který vedl k dnešní vynikající úrovni zdejšího divadla? Je možné hledat a nalézat specifické rysy zdejší dramaturgie, herectví, inscenačních postupů nebo dokonce publika?

V centru naší pozornosti je především činoherní divadlo, ale pokoušíme se i o přesahy do opery a loutkového divadla. Většina příspěvků s ostravským tématem je soustředěna do dvou oddílů. Do rubriky YORICK jsou zařazeny tři studie. Jiří Štefanides se zaměřil na proces transformace ostravského divadelnictví po listopadu 1989, který se s odstupem času jeví jako relativně rychlý a úspěšný přerod od reglementovaného socialistického divadla k divadlu svobodnému a tvořivému. Tatjana Lazorčáková se věnuje jednomu z aktuálně nejcharakterističtějších projevů ostravského divadla: je to divadelní obraz samotného Ostravska minulosti a současnosti, s jeho nezaměnitelným dialektem, folklorem, specifickým temperamentem a s až naivisticky básnivou obrazností. Tereza Konývková podrobila detailní sémantické analýze jednu z nejtýpějších inscenací tohoto proudu, *Pestré vrstvy* Tomáše Vůjtky, které jsou divadelní adaptací románu zdejšího autora Ivana Landsmanna. Rubrika SONDY pak přináší čtyři publicistické příspěvky, které jsou věnovány dalším zřetelným projevům ostravského divadelního fenoménu: současnému činohernímu herectví (Jan Kerbr), polistopadovému vývoji opery (Josef Herman) a dvěma zdejším nejvýznamnějším divadelním přehlídkám, OST-RA-VARu (Lenka Šaldová) a Spectaculo Interesse (Kateřina Lešková Dolenská).

V rubrice SPEKTRUM čtenář najde dvě studie s volnými tématy, v obou případech jsou výsledkem dokončených projektů jejich autorek. Jitka Pavlišová předkládá část

výsledků svého výzkumu v oblasti historie zámeckých divadel na Moravě; v tomto příspěvku se zabývá zámeckým divadlem ve Valticích zejména v letech 1790–1805. Šárka Havlíčková Kysová představuje výsledky uplatnění kognitivní vědy v pracích zahraničních teatrologů a uvažuje o mezích a perspektivách české kognitivní teatrologie, která se ještě nezačala rozvíjet. K tématu se autorka vrací ještě jednou v rozhovoru s maďarským badatelem Ákosem Seressem v nové rubrice HOST.

Další rubriky zprostředkovávají reflexi aktuálního dění. ORIENTACE přináší devět recenzí nových publikací, jednak o významných osobnostech českého divadla (mezi nimi jsou Emil František Burian, Alois Hajda, Jan Lier, Václav Havel), ale také o německé opeře v Olomouci a dějinách opery v Evropě, o českém divadle za okupace a o české rozhlasové hře po roce 1989. Další recenze se věnuje obsáhlému sborníku příspěvků z mezinárodní konference v Katovicích, která se konala v roce 2012. DEPEŠE pak referují o nedávných událostech v české a evropské teatrologii. Uskutečnily se významné podniky u příležitosti stého výročí narození Alfréda Radoka. V roce 2014 se konaly mezinárodní teatrologické konference v Londýně, Katovicích, Vilniusu a Toruni. Na Katedře divadelních studií FF MU v Brně přednášel profesor Noel Witts z Leedsu, Divadelní fakulta JAMU zase uspořádala konferenci na téma *Aktuální otázky analýzy inscenace/představení*. Další tři zprávy se týkají scénografických podniků, jež se uskutečnily ve Varšavě, v Praze a v Ostravě. Žhavou aktualitou je reflexe událostí spojených s Činoherním studiem v Ústí nad Labem. A najdeme zde i zprávu o již tradičním podzimním setkání českých doktorandů-teatrologů v Mikulově.

Další rubrika YORICZEK je jako obvykle rezervována právě pro nejlepší studentské projekty a práce. Do tohoto čísla jsme zařadili text Zuzany Řezníčkové (část diplomové práce), který přináší dílčí zamyšlení autorky nad využitím postupů rozhlasové detektivky v žánrově odlišných rozhlasových inscenacích.

V rubrice ARCHIV jsou tentokrát exponovány prameny ke dvěma tématům. Agnieszka Landowska přispěla podrobným vyhodnocením pramenných materiálů Mezinárodní federace nezávislých alternativních divadel IFIT (International Federation of Independent Theatres), uložených v polských i českých archivech a muzeích (Lodž, Varšava, Brno) a dokládajících genezi spolupráce brněnského Divadla na provázku a Teatru 77 z Lodže v kontextu mezinárodního hnutí alternativních divadel sedmdesátých let 20. století. Andrea Jochmanová přispívá dosud nepublikovaným textem dramatika, dramaturga, básníka a překladatele Miloše Hlávky z období jeho působení v Moderním studiu (1929).

První číslo *Theatralií* v roce 2015 otevírá osobní vzpomínka Jana Hyvnara na nedávno zesnulého teatrologa Jana Roubala.

Tatjana Lazorčáková, Jiří Štefanides